

er noget i Tvivl om, hvilket der er det rigtige. Der var et æret Medlem, der sagde til mig i Aftes: Naa, Du skal vel forlange et Tusind Kroner til? og jeg svarede: det kan det ærede Medlem faa at se. Sagen er nemlig den, at dette Spørgsmaal hænger i meget nøje Grad sammen med det Tilskud, man forlanger af Brugeren. Naar man fastholder $\frac{1}{10}$, saa vil det jo sige, at naar Maksimum som nu sættes til 4,000 Kr., skal Landarbejderen være i Besiddelse af 400 Kr., sætter man det til 5,000 Kr., skal han have 500 Kr., sætter man det til 6,000 Kr., skal han være i Besiddelse af 600 Kr., sætter man det til 7,000, skal han være i Besiddelse af 700 Kr. o. s. v. Hver Gang man lægger paa det ene Sted, maa man ogsaa lægge paa det andet Sted, og der er det netop, at det har den overordentlige Betydning for mig at faa klargjort, hvem det er, der er gaaet ind i disse Huse, faa klargjort i hvor høj en Grad, at Landarbejdernes Midler og Forhold have været tilstrækkelige til, at de have kunnet tage disse Huse, og om Landarbejdernes Forhold og Midler ville være tilstrækkelige til, at vi kunne forhøje denne Sum, saaledes at vi kunne kræve mere af Landarbejderne. Det forekommer mig, at naar vi skulle blive i dette System, hvorefter Landarbejderne faa Lodderne til Eje, maa vi ogsaa samtidig sørge for, at den Stand, til Gavn for hvilken vi have lovgivet og villet lovgive, er i Stand til at kunne faa nogen Gavn af Loven, og vi maa derfor tage dette Spørgsmaal meget nøje i Betragtning.

Jeg er ikke saa overordentlig klar over dette Spørgsmaal, kan ikke være det, da der her i Motiverne til Lovforslaget ikke gives mig Oplysninger derom, og jeg ikke har nogen anden Vej at komme til fuld paalidelig Oplysning om, hvorledes disse Lodder virkelig have virket i de Aar, der ere gaaede. Jeg vilde tro, at man skulde blive noget nær ved den Sum, hvorved man staar nu, eller med andre Ord, at det vil være det rigtigste, at man, naar man skal videre paa Forsøgets Vej — og vi ere jo temmelig klare over, at man ikke ret kan drage noget Resultat endnu ud af Forsøget — ikke forlanger mere af Landarbejderne selv som Tilskud, end der nu er forlangt, saaledes som Loven hidtil har virket. Jeg tror med andre Ord, at det vilde være rigtigst, at man i de kommende Aar undlod at kræve mere af Landarbejderne end de 400 Kr., man

har krævet hidtil, at man, kort sagt, fraveg Tiendedelen, saaledes at man kom ned til en anden Brøkdæl, saa at Landarbejdernes Tilskud ikke blev højere, end det er nu for Tiden. Thi hvis man tænker sig det Eksperiment foretaget, at man forhøjer Laanesummen til 6—7—8000 Kr., saa maa man ogsaa være klar over, at hver Gang man gør dette, fjerner man sig ligesom fra den Del af Befolkningen, som Loven er given for. Og naar den højtærede Landbrugsminister nu altsaa hæver Summen til 5,000 Kr., og han samtidig holder paa $\frac{1}{10}$, vil det sige dette, at Landarbejderne, som vi alle ere klare over sidde umaadelig trykket og fattigt i det, skulle udrede 100 Kr. mere for at komme i Besiddelse af en saadan Lod. Det kan maaske synes lidt, men i de Egne af Landet er 100 Kr. en stor Sum. Nu er det jo sandt, at det ærede Medlem for Grenaa (N. Pedersen) oplyste, at disse Folk gentagne Gange ere blevne hjulpede frem derved, at Folk i deres Nabolag have set, at det var dygtige, hæderlige og flittige Folk, som de nok kunde unde noget godt, og derfor have hjulpet dem med at skaffe disse Penge til Veje, og det kunde jo nok være, at dette Forhold vilde vedblive. Men man skal ogsaa huske paa en Ting, og det er, at da det er den Overklasse, der staar lige over Landarbejderne, der i dette Tilfælde træder til som Velgører og Laangiver, Gaardejerklassen, at da det altsaa er den mere besiddende Del af Befolkningen paa Landet, som træder til for at hjælpe den ikke besiddende med at skaffe de Penge til Veje, som Loven forlanger, kan Forholdet paa mange Steder stille sig saaledes — jeg vil ikke sige, at det gaar saadan i alle Tilfælde, men det kan stille sig saadan —, at de Folk, som rykke ind i disse Huse, komme til at staa i et vist Afhængighedsforhold til de Folk, som have laant dem Penge og sat dem i Stand til at komme ind i et saadant Hus. Men det er jo ikke det, vi ville, thi saa kunne vi nemt naa dertil — ja, det er maaske lidt for stærkt et Udtryk, men dog hen i den Retning —, at vi vende tilbage til Hoveri, til, at Landarbejderne kunne blive nødte til mange Gange at gøre de Folk, de staa i Taknemmeligheds- og Pengegæld til, Tjenester, der i væsentlig Grad ville gaa ud over dem selv. Det er altsaa et af disse Punkter i Landarbejderloven, som har været under Diskussion rundt omkring i Landet i de Aar, der ere gaaede, og som jeg her